

Međunarodne banke podstiču poplavu hidroenergetskih projekata koji uništavaju netaknute balkanske reke - studija

Multilateralne razvojne banke podržale su ne manje od 82 hidroenergetska projekta širom jugoistočne Evrope, uključujući i one u zaštićenim područjima, prema studiji koju je danas objavila organizacija CEE Bankwatch Network.

16. mart 2018.

Radolfzell, Beč, Prag, Subotica - Studija [1] zaključuje da je broj hidroenergetskih projekata u regionu koji uživaju finansijsku podršku multilateralnih razvojnih banaka [2] i komercijalnih banaka, čak i veći od ranije poznatog.

Od 2005. godine Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD), Evropska investiciona banka (EIB) i Grupa Svetske banke odobrile su kredite i garancije u ukupnom iznosu od 727 miliona evra za ne manje od 82 hidroelektrane. Ovo uključuje 37 projekata u zaštićenim područjima kao što su nacionalni parkovi i Natura 2000 područja ili međunarodno priznate oblasti visoke vrednosti biodiverziteta kao što su značajna područja za ptice (Important Bird Areas).

EBRD je najveći poznati finansijer hidroenergije na Balkanu. Banka je podržala ukupno 61 hidroenergetskih postrojenja sa 126 miliona evra, od kojih je 29 u zaštićenim područjima ili međunarodno priznatim područjima značajnim za biodiverzitet.

Studija koja predstavlja ažuriran izveštaj objavljen 2015. godine [3] takođe je utvrdila da novac koji plasiraju komercijalne banke igra ključnu ulogu u omogućavanju kontroverznih hidroenergetskih projekata. Finansiranje koje pružaju komercijalne banke je teže pratiti zbog nedostatka transparentnosti u sektoru, ali autori studije su identifikovali 158 postrojenja sa takvim finansiranjem, od kojih su 55 u zaštićenim područjima ili međunarodno priznatim područjima značajnim za biodiverzitet.

U Srbiji su vodeće Erste banka (26 projekata) i UniCredit (10). Erste banka je, na primer, finansirala grupu od sedam postrojenja na granici Nacionalnog parka Kopaonik, kod Jošaničke banje. Ove hidroelektrane, zajedno sa još osam u istom području koji se finansiraju iz drugih izvora, ostavile su veliki deo lokalnih reka sa malo ili bez vode tokom većeg dela godine. Unicredit banka finansira projekat Zvonce u blizini Babušnice, koji se trenutno gradi, i koji je izazvao proteste meštana okolnih sela.

Dvanaest projekata u Srbiji sa identifikovanim finansiranjem su u zaštićenim područjima. Najveći pritisak je u parku prirode Stara Planina, budućem području pod zaštitom EU Natura 2000. Hidroenergetska postrojenja svih veličina i kapaciteta mogu imati značajne štetne uticaje na zaštićena područja, naročito u kontekstu nedostatka sredstava i kapaciteta za odlučan inspekcijски nadzor.

Od multilateralnih razvojnih banaka, EIB vodi u smislu posrednih kredita preko komercijalnih banaka i na ovaj način je finansirao ukupno 12 projekata u Srbiji. EBRD je takođe aktivan, pre svega u projektima rehabilitacije starih hidroelektrana, kao i u četiri direktne investicije kod Josaničke banje ali i 5 projekata gde je novac plasiran preko UniCredit i jednom preko Societe Generale banke.

Zbog povlašćene cene otkupa električne energije predviđene za male hidroelektrane, sektor privlači i investitore povezane političkim i ekonomskim elitama koje često posluju na granici ili sa druge strane zakona.

"Mi snažno podržavamo potrebu da Srbija razvije svoj sektor obnovljivih izvora energije, ali šteta koju uzrokuju male hidroelektrane je veoma velika u poređenju sa proizvodnjom električne energije koju pružaju. Jedan vetropark daje više energije nego sve do sada izgrađene male hidroelektrane, a šteta za male vodotokove je nemerljiva", dodaje Zvezdan Kalmar, koordinator u Centru za ekologiju i održivi razvoj (CEKOR).

"Finansijeri moraju preuzeti svoj deo odgovornosti i osigurati usklađenost sa lokalnim i međunarodnim standardima. Neodgovorne investicije mogu zauvek uništiti stotine netaknutih balkanskih reka", dodao je Igor Vejnović, istraživač organizacije Bankwatch zadužen za hidroenergiju i koautor studije.

Studija i prateća baza podataka mogu se naći na

<https://bankwatch.org/publication/financing-for-hydropower-in-protected-areas-of-southeast-europe-update>

Studija je izrađena u okviru kampanje "Sačuvajmo plavo srce Evrope"

Za više informacija kontaktirajte:

Igor Vejnović
Hydropower policy officer
CEE Bankwatch Network
igor.vejnovic@bankwatch.org
+ 420 274 822 150

Zvezdan Kalmar
Koordinator za energetiku i saobraćaj
Centar za ekologiju i održivi razvoj-CEKOR
Subotica
zvezdan.kalmar@cekor.org
+381 655523191

Beleške za urednike:

[1] Studija obuhvata Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Bugarsku, Hrvatsku, Kosovo, Makedoniju, Crnu Goru, Srbiju i Sloveniju. Studija ispituje hidroelektrane koje su izgrađene od 2005. ili se trenutno planiraju. Izveštaj predstavlja ažuriranu verziju izveštaja CEE Bankwatch Network iz decembra 2015. godine o ovom pitanju, sa proširenim informacijama o Srbiji, Bosni i Hercegovini i Bugarskoj i ulozi komercijalnih banaka.

Ukupno 2112 hidroelektrana su identifikovane kao trenutno planirane ili su započele sa radom od 2005. godine. Većina postrojenja je u fazi planiranja, a za 1119 projekata verujemo da još uvek nije pronađeno finansiranje. Potpisano finansiranje identifikovano je za 239 projekata i planirano finansiranje za još 20. Za 734 grinfild projekata nismo mogli otkriti finansiranje zbog nedostatka transparentnosti u ovoj oblasti.

Izraz "postrojenja" se odnose na svaki odvojenu hidroelektranu, tako da jedan kredit ili garancija može obuhvatiti nekoliko postrojenja, ali se i dalje klasifikuje kao jedan "projekt" od strane finansijera.

[2] EBRD, Evropska investiciona banka i Grupa Svetske banke (u ovom slučaju Međunarodna finansijska korporacija i Agencija za garanciju multilateralnih investicija).

[3] Finansiranje hidroenergije u zaštićenim područjima u jugoistočnoj Evropi (decembar 2015):
<https://bankwatch.org/wp-content/uploads/2015/12/SEE-hidropower-financing.pdf>

Kampanja Sačuvajmo plavo srce Evrope:

Oko 2800 novih brana trenutno je planirano na teritoriji između Slovenije i Albanije. U cilju suzbijanja ovog uništavanja životne sredine, "EuroNatur" i "RiverWatch" pokrenuli su kampanju "Sačuvajmo plavo srce Evrope" u saradnji sa lokalnim partnerima u zemljama Balkana. Saznajte više ovde:
<http://www.balkanrivers.net>